

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

ובל מאמרים

פרשת ויצא

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

משמעות לשון הודאה היא - הכרת האדם בצדקת זולתו, אחר שבתחילה סבר אחרת. והנה, אף לאה בנדאי כאבה בתחלה את עבדת ה'יתה 'שנואה, אף לבסוף כשנוכחה שדוקא משום כך צמחה לה טובה שזכתה להעמיד ששה שכנים בישראל, הסכימה בלבם כי ה'רעה' היתה בעבורה לטובה. לפי זה מובן שבנדאי אף האבות בתפלתם הללו ושבו את הבורא, אף בהודאה על הרעה' היתה לאה הראשונה.

פרסם יוסף'

מפתח הלדה אף ורק ביד הקדוש ברוך הוא

"ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלקים ויפתח את רחמה" (ל כב)
מפסוק זה למדו חכמים (תעניי ב א) שמפתח הלידה נמצא ביד הקדוש ברוך הוא ובצמחו ולא נמסר לידי שליח.

מעשה ביהודי, בן דורו של מרן הקפץ חיים, שבמשך שנים רבות צפו הוא ורעייתו להפקד בורע של קנמא. ביום מן הימים הודמו לעירו 'פועל' ו'ועות' נודע. כאשר בקש האישה את ברכתו, דרש הלה 'פדיון נפש' בסך חמשים ושינים רובלים כמנהגו 'בן'. כיון שלא היו בידיו זמנים, הציע לו 'פועל הישועות' לטל בינתיים כמשכון את שערן והנה שבכשונהו, ששיוו עלה עשרת מונים על הסכום הנדרש.

בקש האישה להרהר בדבר ויצא אל רחוב העיר. והנה, נתקל מבטו בהתגודדות גדולה של אנשים. הוא התקרב למקום והבחין באיש זקן, נמוך קומה והדור פנים שישב בתוך. היה זה מרן הקפץ חיים' שהגיע למקום במקצת נודע.

החליט האישה לשאל את פי החפץ חיים' פדת מה לעשות בהתלבטות שלפניו. הקשיב לו הצדיק בסבבנות, ולאחר ששמע את צדדי השאלה מחר להשיב בהתרגשות: "חלילה לה, רבי יהודי, אל תבטיח כסף לאיש. הלא אינך עשיר כקמח... והרי אמרו חכמים כי מפתח של לדה נמצא ביד הקדוש ברוך הוא, ומה לה אפוא לסמוך על ברכת אחרים? התפלל בעצמך לפני שמוע תפלת כל פה והוא בעצמו יושיעך!"

באותה השנה לדה אשתו בו זכר, ובשנים שלאחריה זכה לצאצאים נוספים מברכת ה'.

שימוך אלקים כרחל וכלאה

"וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאננו" (לא ד)
מפך שהקדים הכתוב את רחל ללאה הוכיח מרן הקדוש ח' כי אף אנו, בהזדקנו את האמהות בתפלותינו, עלינו להקדים את רחל ללאה, אף שלא היתה גדולה מרחל.

יעקב אמר תהלים בלילה

"הייתי ביום אכלני חרב וקרר בלילה ומתד שנתני מעיני" (לא מ)
במדרש (בי"ח סא) מבאר כי במשך עשרים השנים ששהה יעקב בבית לבן לא שכב לישון, אלא אמר את מזמורי 'שיר הפעולות' שבתהלים. רמז לדברים דרש הבני 'ישכר' מהתבה הראשונה בתורה 'בראשית' שהנה ראשי תבות: "יעקב אמר תהלים בעת שהיה רועה, וכן: "יעקב אמר תהלים גביהו של רמאי." אגרא דכלה צרופי בראשית אות א'

אפלו שינת ארעי, אבל בבית המדרש מחר". לפיך משהקיץ יעקב מן החלום שבו ראה כי מקום שכבתו הוא 'מקום תפלה; מיד וייאמר ויאמר": "אין זה כי אם בית אלקים" - לא כפי שהשגתי שקדשת מקום זה היא כבית המדרש שמתר לישון בו, אלא "זה שער השמים", וכיון שהוא 'מקום תפלה', דינו כבית הכנסת האסור אף בשנת ארעי.

באר חיים'

פעלות השחר נפתחים שערי שמים

"וזה שער השמים; וישכם יעקב בבקר..." (כח ז-ח)
דרש רבנו יעקב בעל הטורים:
מסמיכות הכתובים: "וזה שער השמים; וישכם יעקב בבקר" למדנו, כי בעת עלות השחר נפתחים שערי שמים והוא זמן טוב לתפלה.

סוד אמן נתגלה ליעקב
"ויצא יעקב" (כח י)
כתב המגלה עמקות (תחלת פ"ו וישב) כי ליעקב אבינו נתגלה סוד עגבת אמן. לפיך כשהקיץ משנתו אמר (להלן פ"ו ז): "וזה שער השמים", שכן סגלת עגבת אמן הנה פתיחת שערי גן עדן (שבת ק"ט ב).
רמז לדברים נזכר למד מך שצאמר: "ויצא יעקב" - "ויצא אבותיו יו-צ"א, שהצר יעקב על כך שהמון העם מזוללים בעגבת אמן, שהיא בגימטריה צ"א."
לקוטי פניני בן ישכר' ח"ג פרשת ויצא

תפלה - מפתח הישועה

"ויאמר ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה" (כט לא)
בתפלה היתה לאה עקרה כרחל (בי"ח עא). מדוע אפוא זכתה להפקד במהרה, שלא כאחותה שנואלצה להמתין זמן רב? תרץ זאת רבי צבי שרגא גרוסקינד:
לאה שהיתה 'שנואה', לא שמה מבטחה באדם כלל, אלא השליכה 'הבה אף ורק על הקדוש ברוך הוא. לפיך נפקדה במהרה. רחל לעמתה שמה מבטחה גם ביעקב. כי 'חשבה כי באהבתו אותה ותענה יעקב וילבש שון ואפר ותפולל עד שהיו לה בנים שלא תמות בצערה" (רמב"ו להלן ל א), ולפיך עד שלא הפנימה כי עליה להתפלל בצעמא ולא למך על תפלת אחרים, לא זכתה להפקד.

חודייתה של 'הודאת' לאה

"הפעם אודה את ה'" (כט לב)
ידועים הם דברי הגמרא (ברכות ז ב) כי: "מיום שבא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו, שצאמר: 'הפעם אודה את ה', ויכר תמחר רבים: וכי יתכן לומר שבשלוש התפלות שתקנו האבות קדם לכן לא נכללה הודאה?
פרש רבי אפרים זלמן מרגליות בעל 'מטה אפרים':

סיעתא דשמאי - יש מאין'

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כח י)
אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בי"ח סב כ) כי בשעה שיצא יעקב מבאר שבע בערום ובחסר כל, אחר שנטל עשו את כל ממונו, אמר את פרך קכא מספר התהלים הפותח בפסוקים: "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין בא עזרי; עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ."

באר המשגיח רבי אליהו לופשיץ:
משראה יעקב כי נותר ללא מאום בידו, התחזק במדת הבטחון ואמר: "מאין בא עזרי" - דוקא מה'אין' שנותרתי עמו, בא עזרי מן השמים, שהרי: "עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ" - ואף השמים והארץ נבראו 'יש מאין'.

תפלה התלויה בקפיצת הדרך

"ויפגע במקום" (כח יא)
מדברי רש"י משמע כי לחבת ו'יפגע' שצאמר בפיסוק שלפניו, קמת משמעות כפולה - שתמו יעקב את תפלת ערבית, ושקפצה לו הדרך.
הוסיף והאיר רבנו יעקב רייטר בעל 'שבות יעקב' כי שני הפרושים תלויים זה בזה, שכן אלמלא היתה הדרך קופצת ליעקב לא היה יכול להתפלל ולתמו תפלת ערבית, שהרי בצ"א (ע"ב"ז סה א) מבאר שבמי שקפצו השמים הבא מן הדרך לא היה מתפלל שלושה ימים מחמת דימו הפרדה מותרת הדרך. והנה, ליעקב קפצה הדרך ולא נטרד, ולכן יכול היה להתפלל מיד ולתמו את תפלת ערבית.

אריכות בתפלה מחזקת את הבטחון

"ויאמר מאבני המקום וישם מראשתי וישכב במקום ההוא" (כח יא)
באר רש"י כי יעקב עשה מן האבנים ענין חומה סביב ראשו, מפני שירא מחזית רעות. ולכאורה יש לתמוה, הרי במקרא (ברכות ט ב) מבאר כי: "המהלה במקום סנה מתפלל תפלה קצרה", ואלו כאן מורה לשון ו'יפגע' דוקא על רבוי תפלה (ראה רש"י רות א טו)?

פרש רבי מאיר ורשב"אק מרובי ונושה:
דברי הגמרא מקנינים על מי שממה בעוברו דרך מקום סנה כדי להגיע לחוף מבטחים. אדם שנה אכן מתקשה להתרכז בתפלתו ומשום כך עליו לקצרה. יעקב אבינו לעמת זאת התמונן להשאר ואף ללון במקום הסנה, ומשום כך אדרכה, ראוי היה שאריך בתפלה, שכן ככל שיהיה להדבק בבוראו כך יכחם בו יותר ולא יפחד.

שנה בבית הכנסת

"ויקח יעקב משנתו ויבא ויאמר..." אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" - מקום תפלה לעלות תפלתם השמים' (נ"ח).
פרש רבי חיים אריה פהנא רבה של 'אגבעת עליה' - פו:
ב'שלתן ערוף' (א"ח אט א) נפסק: "אין שנים בבית הכנסת

אל תפוש תורת אמהך

בשבת קדש ז' בכסלו (תשנ"ח) יחול יום היארצייט של ראש ישיבת 'מאור התלמוד' האון רבי חיים נפתלי הערץ וזיבנסקי זכר צדיק לברכה: בשיתח שמסור להורים ולמחנכים אמר:

"מפקיד כל יהודי עלי אדמות הוא 'לבנות' את האמונה בעמק הלב ולהשריטה בקרב ירעו אחריו. אחת הדרכים לעשות זאת היא חינוך בברכות ועגנת אמן אחריו. והיא אף חובה הלכתית, כמבאר ברמ"א (או"ח קכ"ז ז) וזילמד בניו הקטנים שיבנו אמן; וכיון שידיע כי רשם הנחירי בלבם של ילדים - נחירי לדורות, אם מתרגלים הם מסמנת לומר 'אמן' בקביעות. הרי שהאמונה נחירית עמק בנפשם, ותשפיע על כל חייהם. אב ואם הזוכים לכה, ידעו נא כי נתנו לורעם מתנה טובה שעבורה פותחין שערי גן עדן."

קנטרס שיחות חינוך עמי כה

אמן. מנער ועד זקן.

